

УДК 821.161.2 “ХХ”

3-62

Микола ЗИМОМРЯ

**УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
В ЗАЦІКАВЛЕННЯХ АННИ-ШАРЛОТТИ ВУЦКІ:
ДИСКУРС ОЦІНКИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ**

У статті подана характеристика перекладацького доробку Анни-Шарлотти Вуцкі загалом та її маловідомої дослідницької статті “Богдан Лепкий в німецькій літературі”.

Ключові слова: *перекладацький доробок Анни-Шарлотти Вуцкі, творчість Богдана Лепкого в оцінках Анни-Шарлотти Вуцкі, взаємодія української та німецької літератур, практика художнього перекладу, інтерпретація художнього тексту.*

Постановка проблеми. Як ім’я, так і доробок німецької письменниці Анни-Шарлотти Вуцкі, власне, як знавця, дослідника та перекладача українських авторів, – усе це й досі залишається малознаним в Україні. А насправді йдеться про одержиму творчу особистість, якій належать значний внесок у справу поширення духовної спадщини українського народу в німецькомовному культурному просторі. Тією чи тією мірою її художнім спадком цікавилися Остап Грицай, Іван Марчук, Марія Деркач, Володимир Полек, Володимир Гладкий, Ярослава Погребенник, Валентина Михайлюк, Юрій Михайлюк, Богдан Чуловський, Ярослав Лопушанський.

Письменниця А.-Ш. Вуцкі була добре обізнана з німецькомовними інтерпретаціями Івана Франка, Остапа Грицая, Юлії Віргінії. На жаль, і досі не зібраний весь її перекладацький доробок. Тут автор цих рядків із почуттями вдячності згадує зустрічі з відомим діячем Українського лікарського товариства Романом Смиком (1918 – 2007), який був племінником Богдана Лепкого. Вони

відбулися в Тернополі, коли 18 – 20 жовтня 1992 р. була проведена урочиста академія з нагоди 120-річчя від дня народження видатного представника “Молодої Музи”. Позитивно оцінивши нашу скромну статтю “Осінні мелодії життя: Богдан Лепкий і Закарпаття”, а також виступ “Богдан Лепкий в контексті українсько-німецьких літературних зв’язків”, він невдовзі, на наше прохання, надіслав низку матеріалів, власне, дотичних до теми “Українська література в зацікавленнях Анни-Шарлотти Вуцкі”. Зворушливими були його дарчі слова, написані на титульній сторінці книжки “Повернення Україні Богдана Лепкого” (Чікаго, 1994): “Шановному п. проф. др. Миколі Зимомрі з подякою за працю над поверненням Україні її сина Богдана Лепкого. Передав Роман Смик. 21.04.1995. США”.

Окремі матеріали свідчать про високий рівень довіри, яка поєднувала Богдана Лепкого з німецькою письменницею. Тому й не дивно, що завдяки їй тільки впродовж 1920 – 1925 рр. побачили світ 28 зразків його прозового та поетичного письма, зокрема оповідання “Гостина”, “Стріча”, “Кара”, “Вечір”, “Перша зірка”, “Над ставом”, “Щаслива людина”, “Ноктюрн” та ін. Вони опубліковані на сторінках німецькомовної періоди, у т.ч. “Berliner Tageblatt”, “Deutsche Zeitung”, “Vossische Zeitung”.

Окрім того, Анна-Шарлотта Вуцкі є авторкою ґрунтовної, але, на жаль, і досі не відомої широкому читацькому загалові статті “Богдан Лепкий в німецькій літературі”.

Мета розвідки – ознайомити наукову громадськість із основними положеннями цієї дослідницької праці.

Анна-Шарлотта Вуцкі народилася 14 листопада 1890 р. у Берліні, а померла 18 квітня 1952 р. у Гайдельберзі, де працювала педагогом. Тут письменницю поховали 22 квітня того ж року на цвинтарі Бергфрідгоф у могилі під номером 22. На жаль, наприкінці 80-х років на місці, де був скромний надгробок Анни-Шарлотти Вуцкі, спорудили знак для іншого небіжчика. А в приміщенні, де вона проживала (Гиррес-штрассе, 11), поселилися після її смерті Марія Гебес, Інґрід Ленк та Рольф Ленк. Про це автор цих рядків дізнався від працівниці бібліотеки Йоганни Шмідт, коли 1 – 4 серпня 1990 р. опрацьовував рукописні матеріали Дмитра Чижевського (1894 – 1977) у стінах університетської книгозбірні Гайделберзького університету, де він був заслуженим

професором і засновником “Славістичного семінару”. До речі, у фонді знаменитого українського вченого значилося, за нашими підрахунками, 536 цінних книжкових раритетів. Серед них – російською, чеською, польською, німецькою мовами. Проте переважна більшість – тією чи тією мірою – пов’язана з українською культурою. Уродженець міста Олександрія, що побіля столиці “корифеїв українського театру”, фіксував свою адекватну належність до України. Зіставлення фактів показує, що Дмитро Чижевський знав про діяльність А.-Ш. Вуцкі на ниві українознавства ще з часів активної співпраці з редакцією місячника “Die Ukraine. Monatsschrift für deutsch-ukrainische Volks-Wirtschafts- und Kulturpolitik” (1918 – 1926) і високо оцінював її перекладацький доробок. Важливими українознавчими друкованими позиціями були також збірники Українського наукового інституту, заснованого 1926 р. в Берліні (“Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Instituts in Berlin”; 1927 – 1931); “Ukrainische Kulturberichte”, 1933 – 1939). Так, у шостому випуску “Beiträge zur Ukrainekunde” (1937) побачили світ поезії Т. Шевченка в німецькомовних перекладах Б. Орліка, Г. Шпехта, а також А.-Ш. Вуцкі. Окрім неї, авторами матеріалів до вказаних періодичних видань були Д. Дорошенко, З. Кузеля, Б. Лепкий, А. Лютер, К. Маєр, І. Мірчук, В. Сімович, Д. Чижевський, Г. Шпехт.

Перші спроби А.-Ш. Вуцкі припали на добу, коли завершувалася Перша світова війна. Ідеться про збірку казок “Ad astra” (1918). Помітне зацікавлення наприкінці 20-х рр. ХХ ст. викликала збірка її новел, що вийшла під назвою “Cherubin” (1928). Але ширшого розголосу набула її велика проза, зокрема романи “Der Freischütz” (1934), “Das war eine köstliche Zeit” (1936), “Pepita” (1936), “Walzerklänge an der Donau” (1937). Слід наголосити: як фахівець музичної спадщини Анна-Шарлотта Вуцкі опублікувала низку дослідницьких студій, зокрема: “Grillparzer und die Musik” (1943), “Girardi” (1943), “Schwind” (1945).

У 20 – 40-х рр. А.-Ш. Вуцкі працювала доцентом у католицькому освітньому закладі й проживала в орендованому будиночку, що знаходився в берлінській дільниці Целендорф (Ерштайнерштрассе, 7). Без сумніву, можна вбачати певну закономірність у її прагненнях долучитися до процесу поширення українських народнопісенних скарбів у німецькомовних країнах. Це сталося

ще 1919 р., коли вона упорядкувала та видала в лейпцізькому видавництві Ю.-Г. Ціммерманна збірку “Bandura Klänge” (“Мелодії бандури”). Важливо, що йдеться про її власні німецькомовні переклади таких пісень, як “Ой, ти дівчино зарученая” (“O, du mein Mädchen! Volkslied”), “Ой, чи ж бо я на світі одна” (“Ach, warum? Lied aus Podolien”), “По дорозі жук, жук, по дорозі чорний” (“Sieh den schwarzen Käfer. Scherzlied”), “Ой, дівчино небого!” (“O, du Mädchen, arm wie ich”), “Мене мати за те лають” (“Meine Mutter schilt mich heute”), “Хилилися густі лози” (“Neigen sich die dichten Weiden”), “Чи я тобі не казала?” (“Tanzlied der Huzulen. Kolomyjka”), “Чия причина розстаня мого?” (“Wer trägt den Schuld daran?”), “Горе ж мені, горе!” (“Wehe mir, o, wehe! Lied aus Podolien”), “Летів орел понад море. Думка з України” (“Fliegt ein Adler. Volkslied”), “Час додому, час!” (“Zeit zur Heimkehr, Zeit!”), “На Йорданській річці. Колядка” (“An des Jordans Wassern. Altes Weihnachtslied”).

Заслуговує окремої уваги твір, яким завершується збірка “Мелодії бандури”. Це – знаменитий твір Івана Франка “Не пора, не пора, не пора!” (“Ukraina, du herrliches Land, das dem Grabe der Knechtschaft entstieg”). Цікаво, що перекладачка зробила додатковий акцент щодо його жанрового означення – “Ukrainische National-Hymne”, тобто “українська національна пісня-гімн”. Ось як звучать друга та третя строфи Франкового оригіналу:

*Heimatland von der Not jetzt befreit,
Die ein edeles Herz fast zerbrach,
Sieh! Die Sonne der neuen verheißenden Zeit
Sie durchdringt das Erinnern der Schmach.
Ukraina, wir schwören dir zu:
Wir sind dein, was das Schicksal auch bringt,
Unsre Sehnsucht und Liebe und Ehre bist du,
Die sich mächtig nun sonnenwärts schwingt.*

Аналіз усіх дванадцяти народних пісень і оригінальної поезії Івана Франка свідчать про те, що Анна-Шарлотта Вуцкі була поціновувачем української культури. Ідеться передусім про її перекладацьку спроможність напрочуд тонко освоювати оригінальну текстову матрицю німецькою мовою. Вона володіла складним

мистецтвом інтерпретації, що передбачає не тільки адекватне розуміння текстової структури чи її внутрішньої організації, але й повноцінним входженням у світ української народнописенної стихії, проникненням у поетичний світ українських авторів, зважаючи на іманентні засади як самої побудови словесних сполук (“час додому час, забарили нас” (українська народна пісня); “не там щастя, не там доля, де багаті люди!” (українська народна пісня), так і творчого волевиявлення конкретного автора з його мистецьким світобаченням, наприклад, Івана Франка: “довершилась України кривда стара”, “за драпіжників лить свою кров”; “ми поляжем, щоб волю і щастя і честь”; Тараса Шевченка: “нащо мені чорні брови, нащо карі очі”) “wozu hab ich dunkle Augen, wozu schwarze Brauen”); “очі плачуть, чорні брови од вітру линияють” (“Brauen über trüben Augen Bleichen in den Winden”). Ось зразок майстерного відтворення Шевченкового візерунку німецькою мовою, де вдалося зберегти буквально всі змістові, інтонаційно-ритмічні риси першотвору:

*Wozu hab' ich dunkle Augen,
Wozu schwarze Brauen?
Wozu meine Jugendjahre,
Fröhlich sonst zu schauen?
Meine schönen Jugendjahre
Müssen nutzlos schwinden,
Brauen über trüben Augen
Bleichen in den Winden.*

Аналіз німецькомовних інтерпретацій Анни-Шарлотти Вуцкі свідчить про те, що вона прагне зберегти ідейно-сміслову багатство Шевченка та Франка, постійно націлює свою творчу установку на те, щоб адекватно донести до реципієнта гаму виразних почуттів українських авторів.

У статті “Українські поети Шевченко, Франко. Спроба зіставлення” (“Ukrainische Dichter Schewtschenko, Franko. Eine Studie Parallel”), що 17 жовтня 1925 р. була опублікована на шпальтах популярного періодичного видання “Deutsche Zeitung”, Вуцкі високо оцінила художні надбання згаданих класиків україн-

ського письменства. 24 жовтня того ж року, у цьому ж виданні, вона надрукувала переклад новели Богдана Лепкого “Die Blume Glück”. А на сторінках “Vossische Zeitung” (1920, № 391), однієї з найстаріших німецьких газет, – “Das Duell” (“Поєдинок”) Михайла Коцюбинського в її бездоганній інтерпретації. Вона переклала німецькою мовою також його оповідання “На камені”. У розпорядженні автора цих рядків є підстава для висновку: Анна-Шарлотта Вуцкі працювала над перекладом прозового полотна цього майстра українського слова – твору “Fata morgana”. Тут доцільно згадати такий факт: увесь текст повісті дійшов до громадськості Німеччини в перекладі Фрідріха Шварца (“Fata morgana”, 1960). Він, щоправда, послуговувався не українськомовним оригіналом, а російськомовним посередником. Особливо блискуча перекладацька версія належить Анні-Галі Горбач (1924 – 2011), яка переклала й видала в Цюріху не тільки повість “Fata morgana”, але й низку оповідань (“Fata morgana und andere Erzählungen”, 1962), у т.ч. “Die Rache”, “Teuer verkauft”, “Das Lachen”, “Die Hexe”, “In den Fesseln des Versuchers”.

Стосовно творчих змагань Анни-Шарлотти Вуцкі, то треба наголосити: вона була добре обізнана з працями Романа Сембратовича (“Iwan Franko. Ein literarisches Charakterbild”, 1901), Юлії Віргінії (“Taras Schewtschenkos Leben und Dichten”, 1911), Альфреда Єнсена (“Taras Schewtschenko. Ein ukrainisches Dichterleben”, 1916). Та особливі її заслуги пов’язані з упорядкуванням і виданням антології “Aus dem Ährenlande” (“З країни колосків”, Берлін 1920). Зі сторінок цієї збірки пролунало кільканадцять поезій, зокрема І. Франка та Лесі Українки, тобто в її перекладних інтерпретаціях німецькою мовою.

І все ж мимоволі нуртує питання: де шукати витоки, побіля яких множилися зацікавлення художнім світом Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Василя Стефаника, Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської, Богдана Лепкого з боку Анни-Шарлотти Вуцкі? Цікаво простежити, яким шляхом дійшла авторка від роману “Звуки вальсу на Дунаї”, присвяченого змалюванню життя й творчості геніального творця “віденського вальсу” та “весняних голосів” Йоганна Штрауса (1825 – 1899), до сталої рецепції культурних надбань українського народу. Адже вона

добре усвідомлювала факт, що Україна впродовж віків – у неприродній спосіб – була позбавлена державності.

Аналіз численних матеріалів свідчить про те, що саме Богдан Лепкий (1872 – 1941) прилучив Анну-Шарлотту Вуцкі до українознавства загалом і українського письменства зокрема. У Берліні, де Богдан Лепкий у 1918 – 1925 рр. розгорнув продуктивну діяльність як літератор і видавець, між ними склалася винятково дружня приязнь. Він як одностудець Івана Франка доклав максимум зусиль, щоб зміцнити процес входження кращих надбань українських авторів у свідомість громадськості Німеччини. Ідеться про вагомому ланку культурологічного діалогу культур. Її – з українського боку – плекали у різні часові періоди Михайло Драгоманов, Іван Франко, Ольга Кобилянська, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Василь Стефаник, Володимир Гнатюк, Володимир Винниченко, Дмитро Дорошенко, Осип Маковей, Роман Сембратович, Сильвестр Яричевський, Володимир Кушнір, Остап Грицай, Степан Томашівський, Андрій Кос, Василь Сімович, Василь Яворський. Натомість з-поміж німецькомовних діячів тогочасної епохи, яку окреслює доба кінця XIX першої третини XX ст., слід назвати Карла-Еміля Францоуза, Георга Адама, Юлію Вірґінію, Францішки Штайніц, Артура Зееліба, Альфреда Єнсена та Анну-Шарлотту Вуцкі.

До цієї плеяди належить і Богдан Лепкий, якому належить плідотворна роль як посередника цього діалогу між народами, зокрема українцями, з одного боку, та німцями, поляками, болгарями, росіянами – з іншого. Його багатогранну діяльність слід розглядати загалом крізь призму контексту взаємодій української літератури з культурою європейських народів XX ст. Він спричинився до поживлення, у першу чергу, українсько-польських і українсько-німецьких літературних зв'язків. Його плідотворна практика як носія художніх моделей, критика, журналіста, перекладача й організатора видавничої справи однозначно вказує на продуктивність його устремлінь у кожній із згаданих галузей. Тут автор циклу широких оригінальних полотен, зокрема “Мотря”, “Не вбивай”, “Батурин”, “Полтава”, “З-під Полтави до Бендер” (1926 – 1935), явив найбільш активні ініціативи стосовно продовження Франкових потуг, спрямованих на освоєння творів української літератури в Польщі й Німеччині.

Як Іван Франко, так і Богдан Лепкий постійно шукав і підтримував тих, хто виявляв зацікавленість духовною спадщиною українського народу. До таких, поза всяким сумнівом, належала Анна-Шарлотта Вуцкі. І вона створила чимало: тут високої мистецької вартості переклади творів Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, В. Стефаніка, М. Коцюбинського, Т. Бордуляка, П. Куліша, а також дослідницькі студії, які друкувалися на шпальтах берлінських періодичних видань. Так, наприклад, 18 травня 1921 р. на сторінках (заснованого 1871 р.) часопису “Berliner Tageblatt” (“Берлінська щоденна газета”) опубліковано цінну статтю про творчість Каменяра під назвою “Iwan Franko”. Ось її початкові рядки: Іван Франко був “опісля Шевченка найбільшим поетом своєї нації, найвизначнішим реформатором, трибуном новітньої духовності” українського народу. До слова, зіставлення згаданої газетної публікації з відомою працею “І. Франко – поет національної честі” (1913) Симона Петлюри дає змогу закроювати мову про їхню суголосність. Як відомо, Симон Петлюра аргументовано виокремив визначальну заслугу Івана Франка: “поет формував совість “народну”, завдяки чому відбувалося животворне перевтілення упокорених людей (“рабів”) у народ. Тому й закономірним є акцент щодо поеми “Мойсей”; у пролозі до епосу Іван Франко вкраплює художньо досконалу мотивацію на майбутнє, щоб Україна “огнистим видом засяла у народів вільнім колі”.

Заслуговує окремої розмови цикл статей А.-Ш. Вуцкі про художній світ Тараса Шевченка, а також її переклади поезій творця поеми “Кавказ”. Для неї безперечною є установка: “Шевченко прирівнюється до святині в уяві українського народу”. Ярослав Погребенник робить слушний висновок про те, що А.-Ш. Вуцкі, “без сумніву, належить до кращих перекладачів Шевченка німецькою мовою”.

У зв’язку з предметом цієї статті змістовною видається й досі невідома широкому читачькому заголові праця Анни-Шарлотти Вуцкі. Ця вагома стаття була видрукувана 15 листопада 1922 р. на шпальтах газети “Свобода” під назвою “Богдан Лепкий в німецькій літературі”. Не зважаючи на те, що відтоді минуло 92 роки, її студія не втратила своєї значущості. Подаю текст цієї статті у

повному обсязі, зберігаючи мовні й стилістичні особливості оригіналу. Примітно, що виклад ведеться від “Я-особи”.

“В моїй піонерській [ідеться про перекладацьку діяльність – М. З.] роботі, яку я від кількох літ проваджу, щоб українську літературу розповсюдити в Німеччині, переконалася я, що визначні німецькі часописи, котрі друкують мої переклади з української мови, особливо радо вітають і перед другими дають місце двом українським поетам, а саме Михайлові Коцюбинському і Богданові Лепкому. На підставі опису моїх перекладів з української літератури можна переконатися, що Богдан Лепкий єсть зі всіх українських авторів найбільше почитний [тобто користується читацьким попитом – М. З.] у Німеччині, бо тільки протягом двох літ 1920 – 1922 було друкованих 20 його творів, переважно прозових, у перворядних німецьких видавництвах. Хто знає, як тяжко в німецькій пресі, котра нині єсть прямо записана [тобто заповнена – М. З.] творами німецьких і чужих авторів, а до того терпить на брак паперу, як тяжко в ній здобути місце для заграничного письменника, той зрозуміє ті великі симпатії для авторів українського автора, котрого ім'я в такій, приміром “Дойтше Тагесцайтунг”, вважається одним з найбільше улюблених. Лучилося мені не раз у моїй літературній практиці, що редактор котроїсь часописи, а вони, звичайно, самі є перворядними письменниками після появи нової новелі Лепкого, казав: “Так, того письменника ми знову радо повитаємо”.

Мені, як німці, котра наперед була певна успіху Лепкого, прихильність німецької преси до його творів є цілком зрозуміла. Я певна, що в міру поширення його німецьких перекладів в число тутешніх прихильників Лепкого буде постійно зростати. Бо в його творах полонить німецького читача те, що має здорове літературне почуття, те, що тріумфує над *ним*.

Це не припадок, що двох визначних німецьких редакторів-фейлетоністів, Отто Guesae (автор славної повісти “Закон”) і редактор “Пост”, пізнійше “Tag”, тепер “Gartenlaube”, котрий у всіх тих часописах радо друкував твори Лепкого, цілком незалежно від себе з великими похвалами висловлювалися переді мною про “атмосферу” поезій Лепкого. Guesae дав до того привід “Матвій Цапун”, а редакторови “Пост” (і то нераз) прегарний субтельний ескіз: “Тут продають трумна”.

Та своєрідна духовна й душевна атмосфера, це є якраз те, що нас так захоплює в творах Богдана Лепкого. Вона проникає кожний віршовий і прозовий твір Лепкого, і творить цей злучник, котрий провадить нас понад границі націй і рас в країну загального духового; вона починається в загально людському і якраз тому веде нас до зрозуміння далеких і чужих нам національних почувань. Така атмосфера може критися тільки в справжньому мистецькому творі, бо всяка неприродність вбиває її в самім зароді. Бажання ефекту шпетить її і з атмосфери перетворює у нездорові й невиносимо тяжкі випари. Лепкий є поет, котрий мусить бути поетом, бо такий закон носить у собі. Він був би поетом навіть, коли б не друкував ні одної стрічки. В його творах чується, як б'є його серце. Чуєте це, читаючи, як “Матвій Цапун – серед цвинтарної ідиллі, над гробом, котрий собі наперед казав збудувати, переживає свій посмертний відпочинок; чуєте це в “Стрічі” котру недавно придбав “Берлінер Тагесблят” для свого “Weltspiegel” коли з віком сільського попівства серед лип пливають у літній вечір тони музики Брагмса, які капають ніби кров з серця самотної, незрозумілої жінки, тоді як її муж хвалиться перед своїм товаришем багатством своїх стаєн і столів і гадає, що не знати як ущасливив свою “наню”. Це є те, по при що ми негодні пройти байдуже, не потрутивши мимохить відповідних струн у своїм власнім серцю.

У настрою “Стрічі” єсть щось з Гетого:

*“Heiss mich nicht reden, heiss mich schweigen,
Denn mein Geheimnis ist mir Pflicht, –
Ich möchte dir mein ganzes Innre zeigen,
Allein das Schicksal will es nicht ...”*
(Wilhelm Meister, Mignon-Lieder).

Те саме криється і в інших творах Лепкого, але нігде так глибоко, як в деяких його віршах. У вересні 1920 р. видрукували майже рівночасно три великі німецькі часописи три оповідання Лепкого: “Die Post: “Wie die Toten erscheinen” (“Vossische Zeitung”), “Die ungültige Fünter” (“Deutsche Allgemeine Zeitung”) і “Der Besuch”.

Поетично останній твір “Гостина” здається мені найсильнішим. Що в першій нарисі з субтельним гумором взято з наївної

хлопської душі, те в останнім ніби несвідомо перетворюється в містику, далеку від примітивного почуття, котра навпаки сильними, смілими кроками переходить понад доктринерство в країну невідомого. Я знаю мало таких містичних творів, котрі б так переконливо впливали, як “Гостина”, яка не гонить за ніяким ефектом, і якраз своєю простотою так сильно нас вражає. Так само “Die Rache” (“Кара”), котра давить ніби гльоб почуттем вини й ненависти, пристрасною, здавленою у собі, а є овіяна терпінням людини і природи.

Коли в Німеччині знатимуть українське село, його людей (людяних людей) і його природу, так станеться се завдяки новелам Лепкого. А коли зрозуміють німці політичну трагедію українського народу, то буде це завдяки його віршам, особливо “Ноктурнови”. А всілякі “касові твори”, всілякі крикливі “Vagabundengeschichten” матимуть короткотриваючий і скоро проминючий успіх. Що Німеччина вміє ще цінити людське достоїнство в артистах, це показала вона з нагоди великого і гордого свята в честь Гергарда Гавптмана. Богдан Лепкий, це один з найвірнійших сторожів гідности українського народу, представник української чести, удохвнений і етичний.

І те запевнює йому симпатії німецького народу” [1].

Слід підкреслити той факт, що авторка статті була добре ознайомлена з засадами творчої лабораторії Богдана Лепкого як теоретика та практика художнього перекладу. Окремі з них розкриті в таких його працях, як передмова до збірки “Байки Івана Крилова” (1919), “Бібліографічні завваги” до чотирнадцятого тому Повного видання творів Тараса Шевченка, де вміщені переклади поезій Кобзаря польською мовою. До речі, назване видання побачило світ саме за редакцією Богдана Лепкого, інтерпретації якого, без сумніву, служать окрасою книжки.

Але для становлення Анни-Шарлоти Вуцкі як перекладача першочергове значення мав досвід, розкритий Богданом Лепким у його теоретичній студії “До питання про переклади ліричних поезій”. Адже тут автор знаменитої пісні “Чуєш, брате мій” визначив справді новаторський підхід до узагальненої інтерпретації поетичного тексту зі складною його внутрішньою організацією, наприклад, “Слова о полку Ігоревім”, Шевченкових поезій у перекладних версіях польською мовою, а також творів Марії

Конопніцької та Каземска Тетмаера – українською. Перекладач ліричних поезій – це поет із конгеніальним розумінням мистецького задуму, змісту й характеру архетипу. Бо ж, за об’єктивним спостереженням Богдана Лепкого, “мова це не лиш середник до висловлення мистецького задуму поета, але й чинник співтворчий, від першого зав’язку твору аж до його остаточного оформлення. Тому-то й змінити мову якоїсь поезії, значить змінити її характер, а часто-густо і її зміст”.

Для А.-Ш. Вуцкі були важливі концептуальні акценти перекладу крізь призму сприйняття й адекватного засвоєння ознак, що у своєрідний спосіб диктують прочитання внутрішньої організації поетичного тексту [8; 10; 11; 12]. Автор статті “До питання про переклади ліричних поезій” стверджував орієнтацію не стільки на ідейні, тобто ідеологічно задекларовані установки, як на ідентифікацію національної своєрідності творів, скажімо, Тараса Шевченка, Івана Франка чи Лесі Українки, а звідси – їхньої естетично-значущої, логічно-понятійної сутності. Аналогічними засадами й керувалася Анна-Шарлотта Вуцкі, коли в статті “Богдан Лепкий в німецькій літературі” аргументовано розглядала переклад як визначальний різновид літературного творення словесного мистецтва. Її спадщина (на жаль, досі не тільки не упорядкована, але й не зібрана) підпорядкована системі тих культурологічних традицій, що еднають носіїв літературних систем споріднених і неспоріднених народів за сучасної доби [9].

Література

1. Вуцкі Анна-Шарлотта. Богдан Лепкий в німецькій літературі / Пер. з нім. // Свобода. – 1922. – 26 листопада. – № 266. – С. 2.
2. Зимомря М. Німеччина та Україна: у нарисах взаємодії культур. – Париж – Львів – Цвікау : Флаціус-Ферлаг, 1999. – 156 с.
3. Зимомря М., Білоус О. Опанування літературного досвіду. Переємність традиції сприйняття творчості Тараса Шевченка. – Дрогобич : Коло, 2003. – 280 с.
4. Михайлюк В.Г. Невідомі переклади новел М. Коцюбинського “Він іде!” та “Поєдинок” // Радянське літературознавство. – К., 1980. – № 11. – С. 82.
5. Погребенник Я. Шевченко німецькою мовою. – К. : Наукова думка, 1973. – С. 205 – 208.

6. Полек В. Твори Б. Лепкого у зарубіжній критиці і перекладах // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ ст. – Тернопіль : ТДПУ, 1998. – С.74 – 81.

7. Чуловський Б. Богдан Лепкий і німецька література // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ ст. – Тернопіль : ТДПУ, 1998. – С. 72 – 73.

8. Aus dem Ährenland. Ukrainische Lyrik in deutscher Nachdichtung von Anna Charlotte Wutzky. – Berlin : Gudrun-Verlag, 1921.

9. Zymomyrja M. Die Ševčenko-Rezeption im deutschen Sprachgebiet // Der revolutionäre Demokrat Taras Ševčenko 1814 – 1861. Beiträge zum Wirken des ukrainischen Dichters und Denkers sowie zur Rezeption seines Werkes im deutschen und im westslawischen Sprachgebiet. Hrsg. Von Eduard Winter und Günther Jarosch. – Berlin : Akademie-Verlag, 1976. – S. 113 – 167.

10. Kozjubinskyj M. Das Duell // Aus dem Ukrainischen übersetzt von Anna Charlotte Wutzky. – Vossische Zeitung. – Berlin, 1920. – 8. August. – § 391. – S. 1 – 2.

11. Kozjubinskij M. Fata morgana. Erzählung / Aus dem Russischen übersetzt von Friedrich Schwarz. – Berlin : Aufbau-Verlag, 1960. – 158 s.

12. Kozjubynskyj M. Fata morgana und andere Erzählungen / Aus dem Ukrainischen übertragen von Anna-Halja Horbatsch. – Zürich, 1962. – 438 s.

Зимомря Микола. Украинская литература в сфере интересов Анны-Шарлотты Вуцки: дискурс оценки и интерпретации. В статье предпринята попытка дать характеристику переводческому наследию Анны-Шарлотты Вуцки в целом и ее малоизвестной исследовательской статье “Богдан Лепкий в немецкой литературе”.

Ключевые слова: переводческое наследие Анны-Шарлотты Вуцки, творчество Богдана Лепкого в оценках Анны-Шарлотты Вуцки, взаимодействие украинской и немецкой литератур, практика художественного перевода, интерпретация художественного текста.

Zymomyrja Mykola. Ukrainian literature in Ann-Charlotte Wutzki's sphere of interests: discourse of evaluation and interpretation. The article deals with the translation heritage of Ann-Charlotte Wutzki in general, and her research article *Bohdan Lepkyi in German Literature* which has been little known to the scientific world.

Key words: translation heritage of Ann-Charlotte Wutzki, Bohdan Lepkyi's creative work in Ann-Charlotte Wutzki's estimation, interaction of Ukrainian and German literatures, literary translation practice, literary text interpretation.